

Warszawa, 28-11-2022 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Valeri Vachev**

V.565.153.2022.TS

**Pan Bartosz Grodecki
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych
i Administracji
via ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze!

Uprzejmie informuję, że do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga obywatela, któremu organ gminy unieważnił z urzędu dowód osobisty w 2018 r., nie powiadamiając go o dokonaniu tej czynności. Na skutek tego, skarżący przez cztery lata posługiwał się nieważnym dokumentem tożsamości, o czym dowiedział się dopiero 6 września 2022 r. od funkcjonariusza Straży Granicznej, gdy próbował przekroczyć granicę państwową na lotnisku Warszawa-Okęcie, wybierając się na zagraniczny urlop.

Z dokumentacji załączonej do wspomnianej skargi wynika, że odpowiadając na pismo skarżącego wójt gminy wyjaśnił, że unieważnienie jego dokumentu tożsamości nastąpiło stosownie do postanowień art. 50 ust. 3 pkt 6 ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz.U. z 2022 r. poz. 671), a przepisy tej ustawy nie nakładają na organ gminy obowiązku poinformowania posiadacza dowodu osobistego o unieważnieniu tego dokumentu. Brak zawiadomienia posiadacza dowodu osobistego o tym, że jego dokument tożsamości został unieważniony, wynika także z

tego, że w sprawie unieważnienia dowodu osobistego nie prowadzi się jurysdykcyjnego postępowania administracyjnego kończącego się wydaniem decyzji administracyjnej, którą doręcza się stronie, a unieważnienie następuje w drodze czynności materialno-prawnej.

Analiza sytuacji opisanej we wspomnianej skardze prowadzi do wniosku, że w przepisach ustawy o dowodach osobistych powinien być ustanowiony obowiązek powiadamiania obywateli o podjęciu przez organ administracji publicznej czynności w przedmiocie unieważnienia dowodu osobistego. Wprawdzie z przepisów § 18 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 października 2021 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego, jego wydawania i odbioru oraz utraty, uszkodzenia, unieważnienia i zwrotu (Dz.U. poz. 1865) wynika, że po fizycznym uszkodzeniu unieważnionego dowodu osobistego pracownik organu gminy zwraca unieważniony dowód osobisty jego posiadaczowi lub członkowi najbliższej rodziny zgłaszającemu zgon posiadacza dowodu osobistego, jeśli osoba ta wyraża wolę zachowania unieważnionego dowodu osobistego, jednak wspomniana powinność pracownika organu nie gwarantuje, że każdy posiadacz dowodu osobistego, który został unieważniony, poweźmie informację o dokonaniu czynności unieważnienia tego dokumentu.

Brak w obecnych uregulowaniach prawnych unormowań, z których wynikałby jednoznaczny obowiązek poinformowania posiadacza dowodu osobistego o tym, że dokument ten został unieważniony na skutek stosownych działań organu administracji publicznej, może prowadzić do negatywnych skutków w sferze praw przynależnych obywatelom. Mając na uwadze funkcje, jakie pełni dowód osobisty, czyli to, że potwierdza tożsamość i obywatelstwo polskie oraz służy jako dokument podróży uprawniający do przekraczania granic państw należących do Unii Europejskiej, nieświadomość posiadacza dowodu osobistego, że dowód uległ unieważnieniu, może narazić go na nieprzewidziane, ujemne konsekwencje w sferze życia prywatnego. Dla przykładu wskazać można, że osoba nieświadoma, że posiada dowód osobisty, który został unieważniony, może wykupić w biurze podróży zagraniczną imprezę turystyczną, z której ostatecznie nie będzie mogła skorzystać, gdyż w trakcie kontroli granicznej okaże się, że legitymuje się nieważnym dokumentem podróży. Z kolei w przypadku, gdy podczas legitymowania kierowcy pojazdu w trakcie kontroli ruchu drogowego, w związku z podejrzeniem popełnienia wykroczenia drogowego, funkcjonariusz policji ustali, że kierowca posługuje się unieważnionym dowodem osobistym, może dojść do zatrzymania kierowcy, aż do momentu ustalenia jego tożsamości. Prawo jazdy, którym legitymuje się kierowca, nie jest bowiem w świetle

prawa dokumentem potwierdzającym tożsamość, lecz stwierdzającym posiadanie uprawnienia do kierowania pojazdami.

Niezależnie od powyższego, należy zwrócić uwagę, że skoro ustawa o dowodach osobistych przyznaje obywatelom uprawnienie do posiadania dowodu osobistego, a na większość obywateli nakłada także obowiązek posiadania tego dokumentu, to obywatele powinni mieć prawo do informacji, że dokument tożsamości, którym się posługują, utracił ważność na skutek unieważnienia go przez organ administracji publicznej. Taka informacja determinuje świadomość obywateli co do tego, że nie wykonują w prawidłowy sposób obowiązku posiadania dokumentu tożsamości oraz że w sensie prawnym nie korzystają z prawa wynikającego z art. 5 ust. 1 ustawy o dowodach osobistych, są bowiem w posiadaniu nieważnego dowodu osobistego.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie zasadności przygotowania przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji projektu zmiany ustawy o dowodach osobistych polegającej na dodaniu przepisów nakładających obowiązek informowania (zawiadamiania) posiadacza dowodu osobistego o dokonaniu przez organ administracji publicznej czynności unieważnienia tego dokumentu. Uprzejmie proszę o poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o zajęтым stanowisku.

Z wyrazami szacunku

Valeri Vachev

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/